

6.5.2021

VWTDno-2021-563

Sivistysvaliokunnalle

Asia: VNS 1/2021 vp Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta. Selonteossa huomioidaan laajalti yhdenvertaisiin koulutusmahdollisuuksiin ja koulutuksen yhdenvertaisuutta edistäviin vaikutuksiin liittyviä kysymyksiä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu nostaa esiin seuraavat yhdenvertaisuutta koulutuksessa parantavat toimenpiteet.

1. Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus ja koulutus

Hallitus on käynnistänyt yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen ja lakimuutokset on tarkoitus tuoda eduskuntaan [milloin]. Yhdenvertaisuusvaltuutetun suosituksista (ks. yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018) kaksi koskee suoraan koulutusta. Valtuutettu suosittelee ensinnäkin, että **oppilaitoksen toiminta määriteltäisiin syrjinnäksi, jos oppilaitos ei puutu oppilaaseen tai opiskelijaan kohdistettuun häirintään**. Oppilaitoksille tulisi säätää vastaava velvollisuus puuttua häirintään suhteessa oppilaisiin kuin mitä niillä on jo nykyisen lain mukaan työnantajina puuttua opettajiin kohdistettuun häirintään. Toiseksi valtuutettu suosittelee, että **varhaiskasvatukseen säädettäisiin yksikkökohtainen velvoite yhdenvertaisuuden edistämiseen ja yhdenvertaisuussuunnitelman** laatimiseen vastaavalla tavalla kuin oppilaitoksille.

2. Koulutuksen rahoitusjärjestelmä ja erityisen tuen tarpeet

Koulutuspoliittisessa selonteossa luodaan pohjaa koulutuksen rahoitusjärjestelmän laajamittaiselle uudistamiselle. Rahoitusjärjestelmää uudistettaessa on tärkeää huomioida erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden

ja opiskelijoiden asema. **Rahoitusjärjestelmän tulee turvata erityistä tukea tarvitseville oppilaille ja opiskelijoille mahdollisuudet valita omiin tarpeisiin ja toiveisiin vastaavaa koulutusta yhdenvertaisesti muiden oppilaiden kanssa.** Järjestelmässä ei saa olla rahoituksellisia loukkuja, joiden vuoksi erityistä tukea tarvitseva oppilas ei voisi valita painotettua opetusta tai toisen kunnan alueella olevaa koulua samoin perustein muiden oppilaiden kanssa. Rahoitusjärjestelmän uudistamisessa on tehtävä kattava yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi sidosryhmiä osallistaen.

3. *Opintojen ohjauksella yhdenvertaisuutta*

Koulutuspoliittisessa selonteossa tunnistetaan useita eri syrjintäperusteisiin kytkeytyviä haasteita oppimisen tuloksissa ja opintopoluissa. Viimeaikaiset selvitykset ovat tunnistaneet puutteita oppilaiden ohjauksessa esimerkiksi afrosuomalaisten (viite: afroselvitys) ja vammaisten henkilöiden (viite: TEM selvitys) kohdalla. **Tietopohjaa opinto-ohjauksen toisaalta syrjivistä ja toisaalta yhdenvertaisuutta edistävistä käytänteistä on vahvistettava kohdennetuilla tutkimuksilla. Opinto-ohjauksen resursseja on myös lisättävä positiivisena erityiskohteluna oppilaille ja oppilaitoksille, joissa sille on kohonnutta tarvetta.**

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Ylitarkastaja

Matti Jutila